

A Sand Dollar projekt, mint a pénzügyi innovációk iskolapéldája és annak projektszemontú értékelése

A project-based evaluation of cryptocurrencies using the example of the Sand Dollar project

Csiszárík-Kocsir Ágnes¹

¹ Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest, Magyarország
kocsir.agnes@kgk.uni-obuda.hu

Összefoglalás

A 21. század legnagyobb vívmánya az előretörő digitalizációs törekvésekben testesül meg. A digitalizáció az élet minden területén tetten érhető, és jelentős könnyítést is hoz a gazdaság minden szereplője számára. Ahhoz azonban, hogy élni tudjunk ezekkel az előnyökkel, mindenképpen otthonosan kell mozognunk az online térben, és a digitális világban. A digitalizáció leglátványosabb szereplői közé tartoznak a bankok és a különböző Fintech cégek is. A Fintech cégek mellett megjelentek a Regtech cégek, valamint a Bigtech cégek is, amelyek nemcsak a bankolásban, hanem a különböző fizetési megoldásokban is hoznak innovatív megoldásokat. Jelen tanulmány ezen gondolatmenetet követve egy olyan projekt értékelését kívánja bemutatni a felhasználók szemszögéből, amely kapcsolódik a digitalizációhoz, a kriptopénzekhez, és mégis újítást és újdonság értéket képvisel. A tanulmány célja, hogy bemutassa a kiemelt jelentőségű és mintaértékű Sand Dollar projektet, a scope felhasználók általi értékelését, a projekt hasznosságának, valamint céljának értékelését.

Kulcs szavak: 3-5 témához kapcsolódó kulcszó megadása (Abstract szöveg stílus)

Abstract

The greatest achievement of the 21st century is embodied in the advancing digitalization efforts. Digitalization is taking hold in all aspects of life and is also bringing significant relief to all economic actors. But to reap these benefits, we need to be comfortable in the online space and in the digital world. Banks and Fintech companies are among the most visible players in digitalization. In addition to Fintech companies, there are also Regtech companies and Bigtech companies, which are bringing innovative solutions not only in banking but also in various payment solutions. Following this line of thought, this paper aims to present an evaluation of a project from the users' perspective that is related to digitalization, crypto money, and yet represents innovation and novelty value. The aim of the paper is to present the Sand Dollar project, a project of high importance and exemplary, the evaluation of the scope by users, the assessment of the usefulness of the project, and its purpose.

Keywords: Project, scope, users, cryptocurrencies, Sand Dollar

1 Bevezetés

Napjaink előretörő digitalizációjának köszönhetően egyre több pénzügyi újítás jelenik meg a gazdaság minden szektorában, ez alól nem kivétel a pénzügyi szektor sem, ahol talán a legerősebb a digitalizációs kényszer. Az új szereplők megjelenésével a hagyományos banki szereplők olyan versenyhelyezettel találták szembe magukat, amelyet korábban sohasem láttak. Új szereplők jelentek

meg, mint versenytársak a szolgáltatásoktól kezdve a fizetési eszközökön át. A rugalmasan és gyorsan alkalmazkodni képes szervezetekkel szemben a hagyományos, merev, és szabályok által jelentősen befolyásolt pénzügyi szektor csak nagy erőfeszítések árán tudja megállni a helyét a versenyben [1], [2]. Jelen tanulmányban egy olyan projektet kívánok bemutatni, amely a digitalizációs törekvések nyomán kívánja bemutatni egy pénzhelyettesítő eszköz bevezetését, felhívva a figyelmet annak újszerűségére és üzenetére. A téma tárgyalása előtt azonban érdemes néhány szót ejteni a pénzről, tisztázni annak számos funkcióját, valamint részletesen kitérni a kriptopénzek fogalmára, és a velük kapcsolatos legfontosabb tudnivalókra. Mielőtt részletesen górcső alá vennék ezen tényezőket, mindenképpen fontos szót ejteni a szabályozási kérdések fontosságáról. A 2008-ban eszkalálódott válság egyik legnagyobb problémája az volt, hogy a pénzügyi piacokat magukra hagyták a szabályozók, bízták a piac önszabályozó mivoltában, amelynek ára hatalmas veszteségekben mutatkozott meg [3], [4], [5]. A kriptoeszközök, beleértve az értékpapírokat, a pénzeket, és egyéb konstrukciókat, szabályozni szempontból nincsenek jó helyzetben. Sok tanulmány és kutatás felhívta már a figyelmet a szabályozás hiányára, ami sokféle szempontból jelent veszélyt az eszközök gyakorlati működése tekintetében.

A pénz a gazdaságban olyan szerepet tölt be, mint az emberi testben a vér – mozgatja, életben tartja azt, irányítja tranzakciókat [6]. Ahhoz, hogy a pénz be tudja tölteni a szerepét az árucserében és a fizetési forgalomban, négy alapjellel kell bírnia [7]: tartósnak, megoszthatónak, hordozhatónak és belső értékkel bírónak kell lennie. Ha hagyományos pénz funkciókat nézzük, akkor a klasszikus közgazdaságtani csoportosítás alapján ez négy jellemzőben mutatkozik meg. A pénznek van egy általános értékmérő, csereeszköz, fizetési eszköz, és forgalmi eszköz funkciója [8]. Mindez azt jelenti, hogy a pénznek titulált eszköz képes ezen funkciók mindegyikére, vagy a java részére. A pénzfejlődés során számos eszköz töltötte be a pénz funkcióit, kezdve az árucseréttől egészen a belső értékkel nem bíró pénzekig. Minden pénz közös jellemzője azonban az a momentum volt, hogy ezt a társadalom tagjai elfogadják, és hajlandóak érte értéket átadni. Amikor az áruk töltötték be a pénz funkcióit, ott a használati érték dominált, a nemesfémek esetén, pedig azok fémtartalma. A belső értékkel nem bíró pénzek esetén pedig a bizalom az, amely mozgásban és forgalomban tartja a pénzeszközt. Azonban fontos azt kijelenteni, hogy a bizalomhoz mindenképpen szükséges az, hogy az állam aktívan szerepet vállaljon a folyamatban. A piaci szereplőknek meg kell bízni a pénz kibocsátójában, el kell fogadni azt, hogy a kibocsátó, legyen szó akár az államról is, képes megőrizni a pénz értékét minden eszközzel. Mindezeket túl a pénznek van még más egyéb funkciója is, mint a világpénz funkció, a felhalmozási eszköz funkció és a hitel funkció egyaránt. Világpénz funkcióra nagyon kevés pénztípus képes, az jelentősen korlátozódik a dollárra, és az euróra. A hitelpénz funkció azonban nagyon lényeges, mivel a kereskedelmi bankok hitelpénz teremtésével, a hitelezési tevékenységükkel képesek növelni a forgalomban lévő pénz mennyiségét. Mindez számlapénz formájában történhet csak meg, mivel a jegybankok azok, amelyek egyedül hivatottak készpénz kibocsátására. Nagyon fontos szempontot tölt be a felhalmozási eszköz funkció is, mivel a pénz kincsképző funkciója is lényeges, ez az alapja a megtakarítások képzésének [9]. Talán ez utóbbi jellemző tekintetében veti fel a legnagyobb kérdőjelet a digitális pénzek mivolta. A digitális pénzeszközök, a kriptovaluták árfolyama jelentős mozgásokra képes nemcsak bizonyos időszakokat tekintve, hanem akár napon belül is. Mindezen funkció nagyon megnehezíti a felhalmozási eszköz funkció érvényesülését, amit befolyásolni is nagyon nehéz, hiszen a jelen formában megtakarított pénz értéke folyamatosan változik és mozog, ami a vagyoni értékének a pontos meghatározását lehetetleníti el. A kriptopénzek felhalmozási eszköz funkciója mellett érvelnek azzal a ténnyel, hogy az mivel államoktól független, nem érintett az infláció által [10], mivel annak értékét teljes egészében a kereslet és a kínálat alakítja.

Ha jobban szemügyre vesszük a kriptovaluták működését, akkor látható, hogy a fenti felsorolt pénzeszköz funkciók között nemcsak a világpénz és a felhalmozási eszköz funkcióval van baj, hanem az összes többi funkció is csak korlátozottan érvényesülhet. Ha pénzt a fizetési eszköz

funkciójában értelmezzük, akkor látni kell azt, hogy azok elfogadottsága igen csak korlátos, holott az általános közvélekedés alapján értékes és forgalmazható pénzügyi instrumentumokról van szó [11]. Fontos azt is kijelenteni, hogy a kriptopénzek értéke csak egy adott ökoszisztémában létezik, ahogyan a kaori kagyló esete kapcsán is láthattuk. Az általános elfogadás egy jelentős akadálya maga a technológiai háttér is, valamint azok a különböző korlátozó intézkedések, amelyek az államok által került bevezetésre (Kína és India Jelentős lépéseket tett és tesz ezen pénz eszközök használatának és elterjedésének a korlátozására). Ha az értékmérő funkcióját nézők az új pénzeszközöknek, akkor fontos megemlíteni azok volatilitását [12], ami még a rövid távú értékmérő funkcióként való szereplésüket is korlátozza. Ha csereeszköz funkciót nézzük, akkor azt kell látnunk, hogy ezek a pénzeszközök nagyon nehezen bonthatók kisebb egységekre, ami az áruértékéhez való alkalmazkodás képességét kérdőjelezi meg. Mindezt tetőzi még a szükséges infrastruktúrális háttér megléte is. Egy esetleges áramszünet miatt meghiúsult tranzakciók mind-mind az elfogadottság növekedése ellen hatnak.

Mindezek ellenére jelentős lépések történnek a kriptovalutaák elterjesztése és elfogadása irányába, azonban nagyon fontos látni azt is, hogy milyen kockázatokat rejtenek ezen megoldások. Sokan úgy tartják, hogy a blokklánc alapú technológia miatt nem lehetséges a csalás, és a hamisítás. Ez azonban nem igaz, amit több kutatás és kimutatás és visszaigazol. Ezen megoldások mögött láthatatlan szereplők vannak, nincs az értékek mögött semmiféle ügyfél biztosítás, ami szintén problémát okozhat, főleg, ha nagy értékek vannak ezen pénzeszközök mögött. A szabályozási háttér alól való kibújás szintén csökkenti a pénzügyi megoldásokba vetett bizalmat. Fontos azt is megjegyezni, hogy a különböző generációkba tartozó ügyfelek hogyan vélekednek ezen megoldásokról. A Z generációba tartozó fiatalok számára divatos, és innovatív megoldás a digitális eszközök alkalmazása [13], [14], [15], [16], [17]. A fiatal felhasználók sok esetben nincsenek tisztában a kriptoeszközök kockázatával és buktatóival. Az idősebb generációba tartozó felhasználók azonban megfontoltabbak, inkább a hagyományos megoldásokat preferálják, jobban odafigyelnek a kockázatokra, valamint körültekintőbbek az egyes alternatív fizetőeszközök vásárlása és felhasználása tekintetében. Itt nagyon fontos szereppel bír a korábban megszerzett pénzügyi műveltség, és a felhasználó pénzügyi tudatossága. Éppen ezen szempontok miatt fontos a későbbiekben bemutatott projekt megítélése.

2 Anyag és módszer

A jelen tanulmányban bemutatott projekt a Projektmenedzsment Intézet (PMI) által közzétett top 50 projekt lista szereplője (PMI, 2021). A jelent tanulmányban bemutatott kriptopénz, a bahamai homokdollár (Sand Dollar) azért egyedülálló, mert az állam és egy kártyakibocsátó társaság közös összefogásának eredménye. Ez a konstrukció az előbb megfogalmazott kritikák ellen kíván tenni azáltal, hogy nagyobb biztonságot kíván adni az így létrehozott kriptopénznek. A kiválasztott projekt értékelését a hétköznapi emberek szemszögéből végeztük el, azaz a mintába való bekerülésnél nem volt előfeltétel sem az iskolai végzettség, sem a korábbi projekt menedzsment ismeret, így az értékelés alapjául szolgáló kérdőívet bárki kitölthette. A válaszadókat arra kértük, hogy értékeljék a kiválasztott projekteket a projekt terjedelmének néhány tényezője (újszerűség, relevancia, megvalósíthatóság, stb.) alapján. A válaszadók fent felsorolt tényezőket egy 1-től 4-ig terjedő skálán értékelték, ahol az 1-es érték a tényező nagyon gyenge, a 4-es érték pedig a tényező nagyon erős mivoltát jelentette. A kérdésekre 172 darab értékelhető válasz érkezett. A mintában szereplő válaszadók 39,5%-a felsőfokú, míg a 60,5%-uk középfokú végzettséggel bír. A válaszadók 12,2%-a az Y, 23,3%-a az X, valamint a 64,5%-uk a Z generáció tagja. Az adatfelvétel 2022 áprilisában és májusában történt meg.

3 Eredmények

A homokdollár az első, kormány által támogatott digitális valuta. A pénzeszköz létrehozása mögött az az indíték húzódtott meg, hogy a Bahamák, mint szigetcsoporthoz több mint 30 szigetből álló ország, ahol a készpénz szállítása kifejezetten veszélyesnek minősült a szállítmányokat ért atrocitások miatt. További cél volt a turizmus biztonságának a garantálása is, a digitális valuta segítségével. Maga a valuta bevezetése az első kormányzati támogatású, blokklánc alapú digitális valuta. A homokdollár segítségével a polgárok elektronikusan fogadhatnak és teljesíthetnek fizetéseket egy számukra létrehozott digitális pénztárcából. Mindehhez elég a mobiltelefonjuk, vagy teljesíthetik ezeket a tranzakciókat egy fizikailag létező fizetési kártya segítségével is. A projekt maga 2018-ban indult jelentős banki ellenállás mellett. A projekt jövőbeli célja az, hogy az így létrehozott digitális fizetőeszköz teljes mértékben beintegrálódjon a bahamai turizmusba. Cél az, hogy fizetőeszközt széles körben fogadják el a szállodák, a taxi társaságok, a hajózási szolgáltatók, az utazásszervezők, és lehessen vele fizetni a kiemelt látványosságoknál is. A homokdollár projekt más országok számára is tanulsággal szolgálhat. Most is vannak olyan országok, mint például Kína és Svédország, ahol digitális valuták a tesztelnek, számukra is érdekes lehet a projektből levonható tanulságok sora. A projektbe a Mastercard is betársult, amely az állammal együttműködve előre fizetett kártyákat bocsátott ki, amellyel a felhasználók a homokdollárt bahamai dollárra tudják átváltani, és ezzel bárhol fizetni képesek.

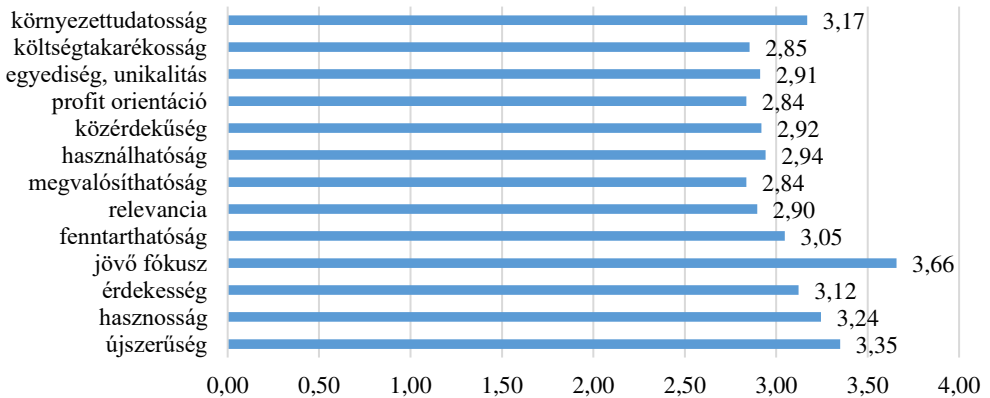
Első lépésként arra kértük a kutatásba bevont felhasználókat, hogy a projekt terjedelmét írják le a saját szavaikkal. A válaszokból készült szófelhő eredményét az 1. ábra mutatja. A leggyakrabban előforduló kifejezés a válaszadók véleménye alapján a digitalizáció volt, ezt követte a megfelelő jelző, valamint az innovatív minősítés. Sok esetben jelent meg a valuta, a fizetési eszköz, a kriptovaluta, valamint a bahamai dollár fogalma is. Ezen kívül a projektet kisebb számban ugyan, biztonságosnak, célorientátnak és jónak minősítették a válaszadók. Ezen kívül voltak olyan válaszadók is, akik kezdetlegesnek, feleslegesnek értékelték az adott projektet.

1. ábra: A homokdollár projekt terjedelmének értelmezése,
Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

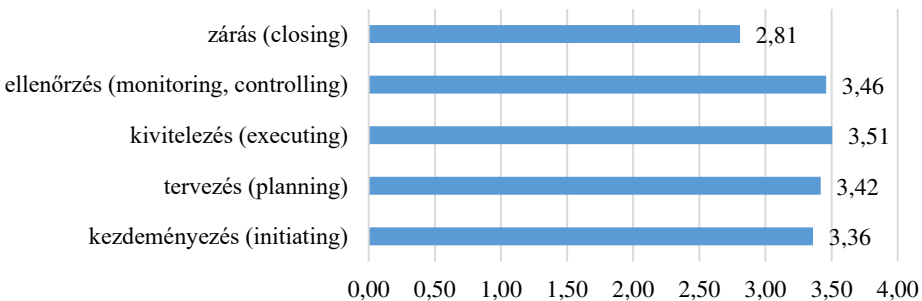
Ezt követően megkérdeztük a válaszadókat, hogy a projektterjedelemben mely jellemzőit hogyan értékeli egy négyfokozatú skála segítségével. A legmagasabb értékelést a jövőfokusz kapta, itt 3,66-os értéket adtak átlagban a válaszadók. Ezenkívül kiemelendő még az újszerűség, a maga 3,35-ös értékével, valamint kiemelendő még a hasznosság (3,24), valamint a környezettudatosság (3,17) fogalma is. Az összes többi érték többnyire hármastól négyesig szerepel, de 2,5 alá egyetlen jellemző

sem csökkent. Mindez azt mutatja, hogy pozitívan fogadták a potenciális jövőbeli felhasználók a kezdeményezést, és annak terjedelmét kiemelkedő helyre sorolták.

2. ábra: A homokdollar projektterjedelmének értékelése az egyes tényezők mentén
 Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

Projektmenedzsment szempontjából és a projekt ciklus figyelembevételével fontosak a projekt szakaszai is. Minden projekt egy kezdeményezési szakasszal indul, ezt követi a PMI ajánlása alapján a tervezés, aminek nagyon alaposnak kell lenni ahhoz, hogy sikeres legyen maga a projekt. A jó tervek mentén a harmadik szakasz a kivitelezés már egy viszonylag könnyebb feladat, amit napi szinten kell menedzselni. Emellett nagyon lényeges a folyamatos ellenőrzése s visszacsatolás, és legvégül lényeges a zárás is, mivel ott tudjuk levonni azokat a következtetéseket, amely a jövőbeli projektek számára fontosak. A válaszadók szerint a projekt legfontosabb szakasza szintén egy négy fokozatú skálán értékelve a kivitelezés. Mellette szintén lényegesnek értékelték az ellenőrzést is, és az átlag értékek alapján mindössze a harmadik helyre sorolták a tervezést. A kezdeményezés, amely a projekt ötlet születését jelenti még kisebb értéket kapott. Holott ezek a szakaszok azok, amelyeken egy projekt sorsa és sikeressége múlik. Mindez lényeges mondanivaló, hiszen az oktatási tevékenységek során ezeket a szakaszokat kell jobban előtérbe helyezni nnak érdekében, hogy a jövőbeli projektek sikerrel tudjanak zárulni.

3. ábra: Az egyes projektszakaszok felhasználók általi értékelése
 Forrás: saját kutatás, 2022, N = 172

4 Összegzés

Összességében elmondható, hogy a kutatás eredményei alapján az unikalitásnak minősülő homokdóllár projektet jól értékelték a válaszadók. Meglátták a projektnek a lényegét, és pozitívan értékelték annak a terjedelmét is. A projektmenedzsment szakaszok tekintetében azonban nagyon fontos, hogy erősítsük a tervezés fontosságának a szemléletét, mivel ez nemcsak a projektmenedzsmentben, hanem a mindennapi életben is lényeges. Az is látható, hogy a döntő többségében Z generációba tartozó válaszadók nagyon pozitívan üdvözölték a projektnek a lényegét és célját. Mindez azt jelenti, hogy a fiatalok nyitottak az újításokra. Ez azonban újabb terhet ró oktatási rendszere, mivel itt a pénzügyi műveltség kialakítása kulcsfontosságú. Meg kell ismertetni a fiatalokat a digitális világ kockázataival annak érdekében, hogy tudatos felhasználók, és menedzserek legyenek a jövőbeli életük és munkájuk során.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Széll Kálmán Állampénzügyi Kutatóműhely támogatásával készült.

5 Felhasznált irodalom

- [1] Pintér, É., Bagó, P. (2020): Digitalizáció hatása a FinTech szektorra, In: Csiszárik-Kocsir, Á., Varga, J. (ed.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században X./1. : A szervezetek reakciója és válaszai a jelen kor üzleti kihívásaira, Budapest, Magyarország, 289-304. pp.
- [2] Pintér, É., Bagó, P., Berényi, L., Molnár, L., Deutsch, N., Szigeti, G., Pintér, T. (2021): How do Digitalization and the Fintech Phenomenon Affect Financial Decision-Making in the Younger Generation?, Acta Polytechnica Hungarica, Vol. 18., No. 11., 191-208. pp.
- [3] Bunikowski, D. (2015): Ethics and business ethics, and the financial crisis. About axiology and business: history of slavery is like a circle, Quaestio Iuris, Vol. 8., No. 1. Rio de Janeiro, 458.-488. pp.
- [4] Lentner, Cs., Szigeti, C., Borzán, A. (2011): New Dimension of Banks Social Responsibility, In: Sente V, Szendrő K, Varga Á, Barna R (szerk.) Abstracts of the 3rd International Conference of Economic Sciences: Sustainable Economics - Community Strategies, Kaposvár, Magyarország, 2011.05.19.-20. Kaposvári Egyetem,
- [5] Lentner, Cs., Szegedi, K., Tatay, T. (2015): A központi bankok társadalmi felelőssége, Vezetéstudomány, XLVI. évfolyam, 9.-10. szám, pp. 35.-47.
- [6] McLeay, M., Radia, A., Thomas, R. (2014): Money in the Modern Economy: An Introduction. Bank of England Quarterly Bulletin, Vol. 54., No. 1., 4–13. pp.
- [7] Lee, J. (2009): Aristotle and the Definition of Money. Retrieved from The Market Oracle: <http://www.marketoracle.co.uk/Article10370.html>
- [8] Gillányi, Zs. (2006): Az uralkodó pénzelmélet alapproblémái – a Hahn-problémáról, Közgazdasági Szemle, Vol. 53, 2006/július-augusztus, 701-713. pp.
- [9] Clower, R. W. (1984): A reconsideration of the microfoundations of money. In: Walker, D. A. (ed.): Money and Markets: Dewatripont,
- [10] Magro, P. (2016): What Greece can learn from bitcoin adoption in Latin America, International Business Times, <http://www.ibtimes.co.uk/what-greece-can-learn-bitcoin->

adoption-latin-america-1511183 (letöltve: 2022.08.13.)

- [11] Kelly, B. (2014): *The Bitcoin Big Bang : How Alternative Currencies Are About to Change the World*, Wiley,
- [12] Desjardins, J. (2016): *It's Official: Bitcoin was the Top Performing Currency of 2015*. Retrieved from The Money Project, <http://money.visualcapitalist.com/its-official-bitcoin-was-the-top-performing-currency-of-2015> (letöltve: 2022.08.13.)
- [13] Pintér, T., Bagó, P. (2021): *Aspects of Financial Literacy – Grable-Lytton risk attitude among Generation Z in Hungary*, In: Yuliia, Serpeninova; Zsolt, Pál; Larysa, Hrytsenko (ed.) *Aspects of Financial Literacy : Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, Sumy, Ukrajna, 7-
- [14] Csiszárík-Kocsir, Á., Garai-Fodor, M., Varga, J. (2022a): *Preference system for the choice of savings in a generation-specific approach of the financial culture before and after the coronavirus pandemic*, In: Szakál, A. (ed.) *IEEE 10th Jubilee International Conference on Computational Cybernetics and Cyber-Medical Systems ICCC 2022*, Budapest, Magyarország : IEEE Hungary Section, 287-291. pp.
- [15] Csiszárík-Kocsir, Á., Garai-Fodor, M., Varga, J. (2022b): *Generation-specific analysis of the pandemic's impact on financial culture* In: Szakál, A. (ed.) *IEEE 20th Jubilee World Symposium on Applied Machine Intelligence and Informatics SAMI (2022): Proceedings*, Poprad, Szlovákia : IEEE (2022), 201-205. pp.
- [16] Garai-Fodor, M. (2022a): *A kompetenciák, ismeretek fontosságának megítélése a koronavírus hatására generáció specifikus elemzésben*, *Polgári Szemle*, Vol. 18., No. 1-3., 190-203. pp.
- [17] Garai-Fodor, M. (2022b): *The Impact of the Coronavirus on Competence, from a Generation-Specific Perspective*, *Acta Polytechnica Hungaria*, Vol. 19., No. 8., 111-125. pp.